

Sygn. akt XXI P 230/15

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXI Wydział Pracy w składzie:

Przewodniczący: SSO Sylwia Kulma (spr.)

Sędziowie: SO Bożena Rzewuska

SO Grzegorz Kochan

Protokolant: sekr. sądowy Aneta Strynowicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 września 2016 r. w W.

sprawy z powództwa Z. G. (1), K. M. (1), J. G., D. M., M. G. (1), A. G. (1), W. K. (1), A. Ż., P. W. (1), M. J. (1), R. M. (1), A. N. (1), M. S. (1), D. W. (1), T. S. (1), S. W. (1), P. W. (2), J. K. (1), Z. K., R. R., M. W. (1), M. P. (1), R. C. (1), J. O. (1), A. W. (1), M. W. (2), M. J. (2), A. G. (2), C. Ś., G. W. (1), D. B., L. J., T. S. (2), K. O., I. W., W. N., P. Ż., Z. G., A. P. (1), J. R., A. K. (1), T. R. (1), K. W. (1), P. M. (1), Ł. P., H. B., T. S. (3), P. P. (1), J. S. (1), S. M., A. E., E. K. (1), P. B. (1), R. B., A. K. (2), A. K. (3), A. W. (2), R. W., A. I. (1), G. W. (2), E. M., D. W. (2), K. M. (2), M. K. (1), P. M. (2), M. S. (2), P. G., P. M. (3), R. P., Z. M., U. S., R. K., K. N., M. G. (2), M. S. (3), L. C., D. D. (1), M. M. (1), K. Z., P. W. (3), P. W. (4), M. W. (3), A. W. (3), M. P. (2), T. P., G. O., B. M., R. M. (2), J. L., P. K. (1), M. K. (2), P. K. (2), B. K. (1), M. M. (2), M. D. (1), H. D., M. D. (2), A. A., M. A., J. W., M. G. (3), S. A., K. S. (1), D. R., M. M. (3), J. C., T. M., H. M., B. G., D. D. (2), P. Z. (1), K. B. (1), M. G. (4), B. Ś., M. D. (3), K. D., J. S. (2), E. S., A. N. (2), D. P. (1), E. K. (2), D. W. (3), P. Ł., S. B., M. M. (4), B. R., M. K. (3), M. R. (1), J. P., A. P. (2), M. K. (4), M. R. (2), A. B. (1), A. I. (2), T. Z., A. B. (2), K. C., Ł. W., P. Z. (2), J. B. (1), M. P. (3), I. D., W. B., K. B. (2), A. R. (1), J. O. (2), J. K. (2), K. S. (2), B. J., M. G. (5), P. R., R. N., M. D. (4), K. W. (2), M. P. (4), P. K. (3), A. O. (1), T. T., J. S. (3), M. G. (6), K. R., J. D., J. M., W. W., R. C. (2), E. K. (3), T. J., K. B. (3), Z. Z., T. R. (2), J. B. (2), G. M., P. B. (2), D. D. (3), Z. G. (2), A. Ł., A. Z., S. S. (1), M. Z., T. B., A. R. (2), A. B. (3), R. F., A. S., A. K. (4), M. K. (5), S. Z., M. J. (3), S. S. (2), D. P. (2), B. N., K. W. (3), B. K. (2), S. W. (2), R. H., M. N., C. P., D. S. (1), M. W. (4), J. S. (4), M. M. (5), D. S. (2), M. J. (4), J. M., G. S., P. Z. (3), T. W., R. Ł., W. K. (2), J. K. (3), P. P. (2), M. C., M. H., R. C. (3), G. H., A. O. (2), Z. P., G. B., G. G., P. T., P. W. (5), M. K. (6)

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Sprawiedliwości

o odszkodowanie

postanawia:

1. odrzucić pozew;
2. odstąpić od obciążenia powodów obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego strony pozwanej.

Sygn. akt XXI P 230/15

UZASADNIENIE

Z. G. (1), działający jako reprezentant grupy 220 funkcjonariuszy Służby Więziennej wymienionych w złożonym w niniejszej sprawie pozwie w postępowaniu grupowym skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Sprawiedliwości o odszkodowanie z tytułu braku waloryzacji wynagrodzeń w 2009, 2010, 2011 i 2012 r., wnosił o zasądzenie od pozwanego na rzecz członków grupy podzielonych na 55 podgrup kwot stanowiących równowartość wysokości utraconych przez powodów świadczeń – o łącznej wartości 1 012 342,71 zł, szczegółowo wskazanych w pozwie. Uzasadniając wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym reprezentant grupy wskazał,

że roszczenia członków grupy oparte są na takiej samej podstawie faktycznej, tj. braku waloryzacji uposażeń funkcjonariuszy Służby Więziennej wskazanych w pozwie za okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 października 2012 r. Jako podstawę prawną roszczeń wskazał przepisy art. 4 i 6 ust. 1 w zw. z art. 5 pkt 1 lit. a i c ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1999 r. nr 110, poz. 1255) w brzmieniu obowiązującym w okresie od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 1 stycznia 2010 r., jak również przepisy art. 6 ust. 1 w zw. z art. 5 pkt 1 lit. a i d oraz pkt 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r. nr 79, poz. 431) w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 31 października 2012 r., które stanowią podstawę do obliczenia pełnego (zwaloryzowanego) wynagrodzenia w danym roku. Dodał, że stosownie do przywołanych przepisów, podstawę wynagrodzeń dla funkcjonariuszy oraz pracowników Służby Więziennej stanowią wynagrodzenia z poprzedniego roku zwaloryzowane średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalonym w ustawie budżetowej oraz dodatkowe wynagrodzenie roczne, wypłacane na podstawie odrębnych przepisów. Wskazał, że istotą roszczenia jest brak zastosowania do uposażeń funkcjonariuszy średniorocznych wskaźników wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej określonych w ustawie budżetowej w okresie objętym powództwem, tj. od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 października 2012 r., który wynosił:

- w 2009 r. 103,9 % na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2009 z dnia 9 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2009 r. nr 10, poz. 58);

- w 2010 r. 101,00 % na art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2010 z dnia 22 stycznia 2010 r. (Dz. U. z 2010 r. nr 19, poz. 102);

- w 2011 r. 100,00 % na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2011 z dnia 20 stycznia r. (Dz. U. z 2011 r. nr 29, poz. 150);

- w 2012 r. 100,00 % na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2012 z dnia 2 marca r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 273);

Zdaniem reprezentanta grupy, brak waloryzacji związany był z zaniechaniem przez Ministra Sprawiedliwości podjęcia działań umożliwiających waloryzację, zaś zgodnie z brzmieniem art. 10 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z dnia 12 maja 2010 r. nr 79, poz. 523), Centralnym Zarządem Służby Więziennej oraz jednostkami organizacyjnymi, o których mowa w art. 8 ust. 1, kieruje Dyrektor Generalny podległy Ministrowi Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości jest zatem przełożonym Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, zaś w zakresie stanowienia prawa kompetencje Ministra Sprawiedliwości odnoszą się do całej Służby Więziennej. Minister Sprawiedliwości został upoważniony w art. 10a ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw do złożenia wniosku skierowanego do ministra właściwego do spraw finansów do dokonywania przeniesień kwoty środków na uposażenia między częściami i działami. Minister Sprawiedliwości ma zatem, zdaniem powodów, bezpośredni wpływ na przeznaczenie środków z budżetu państwa na potrzeby resortu, którym zawiaduje, w tym na waloryzację uposażeń funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Pozwany wnosił o odrzucenie pozwu jako niedopuszczalnego, ewentualnie o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powodów na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany wskazał, że brak jest podstaw do rozpoznania niniejszej sprawy w trybie ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Pozwany wskazał, że zasady waloryzacji wynagrodzenia w 2009 r. określał art. 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, który dzielił pracowników państwowej sfery budżetowej na osoby objęte mnożnikowym systemem wynagrodzeń (art. 5 ust. 1) i nieobjęte systemem mnożnikowym (art. 5 ust. 2). Funkcjonariusze, o których mowa w art. 2 ust. 2, a więc także funkcjonariusze Służby Więziennej zaliczeni zostali w art. 5 ust.1 lit. d) do systemu mnożnikowego. Art. 6 ust. 1 pkt 2 c ustawy stanowił, że podstawą do określenia wynagrodzeń w roku budżetowym dla pracowników, o których mowa w art. 5 pkt. 1, stanowią kwoty bazowe ustalone w odrębnych przepisach wielokrotności

kwot bazowych. Kwoty bazowe oraz wielokrotności kwot bazowych, zgodnie z art. 9 ustawy, ustalała co roku ustawa budżetowa. W ustawie budżetowej na rok 2009 w art. 15 ust. 1 dokonano konsekwentnie kolejnego podziału na osoby objęte mnożnikowym systemem wynagrodzeń (art. 15 ust. 1 pkt. A), w tym funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz w art. 15 ust. 1 pkt. B) osoby systemem tym nieobjętych. W art. 15 ust. 2 lit. d) ustalono kwotę bazową dla funkcjonariuszy w kwocie 1523,29 zł. Zgodnie z ustawą z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej oraz zastępującą ją ustawą z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, uposażenie funkcjonariuszy stanowi wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość ustaloną według odrębnych zasad określa ustawa budżetowa. W stanie prawnym obowiązującym do końca roku 2009 brak było, zdaniem pozwanego, podstaw do waloryzacji uposażeń funkcjonariuszy Służby Więziennej w oparciu o średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej – podstawą do ustalenia przeciętnego uposażenia była kwota bazowa ustalana w ustawie budżetowej w dokładnie wskazanej kwocie. Pozwany podniósł, że w 2009 r. kwota bazowa została podniesiona w stosunku do kwoty z roku 2008 o 2% (z 1493,42 zł do kwoty 1523,29 zł). Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 marca 2009 r., ze skutkiem na dzień 1 stycznia 2009 r., podniesiono wskaźnik wielokrotności kwoty bazowej z 2,48 do 2,65. Podwyższenie tego mnożnika o 0,17 punktu przekłada się na wzrost uposażenia o 7%. Łącznie więc realnie funkcjonariusze Służby Więziennej otrzymali w 2009 r. wynagrodzenia wyższe w stosunku do roku 2008 o 9%, co 2,5-krotnie przewyższa powoływany w pozwie wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej na rok 2009, wynoszący – wg ustawy budżetowej – 103,9 %. Pozwany, wskazując na zasady waloryzacji wynagrodzenia w 2010 r., stwierdził, że odwołanie w art. 6 ust. 1 ustawy o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej do kwoty bazowej zostało zmienione dopiero w dniu 1 stycznia 2011 r. Wówczas dopiero zastąpiono w ustawie kwotę bazową pojęciem średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej. W ustawie budżetowej na rok 2010 w art. 15 ust. 1 pkt 3 zapisano średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej na poziomie 101%. Jednakże, ustawa budżetowa na rok 2010 w załączniku nr 2 w części 37 „Sprawiedliwość – Więziennictwo” zawierała kwoty przeznaczone na wynagrodzenia w wysokości identycznej jak te przyjęte w roku 2009. Tym samym, w ustawie budżetowej nie przewidziano środków na wypłaty zwaloryzowanych wynagrodzeń. Załącznik do ustawy budżetowej jest jej integralną częścią, zatem projekt budżetu w części przewidzianej na wydatki na wynagrodzenia, zdaniem pozwanego, również jest objęty regulacją ustawową. W ustawie budżetowej na rok 2011 w art. 13 ust. 1 pkt 3) zapisano średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej na poziomie 100%. Identyczna sytuacja miała miejsce w roku 2012 (art. 13 ust. 1 pkt 3) ustawy budżetowej na rok 2012). Ustawodawca nie przewidział więc waloryzacji średniorocznego wskaźnika wynagrodzeń. Zdaniem pozwanego, w latach 2010–2012 działanie państwa podyktowane było koniecznością wszczęcia procedury ostrożnościowej na wypadek przekroczenia progów budżetowych automatycznie zamrażających możliwość zwiększania deficytu budżetowego, wynikających z art. 86 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Pozwany podkreślił, że waloryzacja uposażeń funkcjonariuszy Służby Więziennej w roku 2009 odbywała się na innych zasadach niż te opisane przez powodów w pozwie. Ich wysokość została zwaloryzowana aczkolwiek w inny sposób niż średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń, do którego odwoływali się powodowie. Natomiast w latach 2010 i 2011 waloryzacja nie została dokonana, lecz wynikało to z treści ustaw budżetowych. W zakresie roszczenia odszkodowawczego obejmującego brak waloryzacji wynagrodzeń w 2009 r. pozwany wskazał także, że rozporządzeniem z dnia 9 listopada 2007 r. (Dz. U. nr 212, poz. 1560) Rada Ministrów ustaliła wielokrotność kwoty bazowej, stanowiącej przeciętne uposażenie funkcjonariuszy Służby Więziennej, na 2,48. Natomiast w art. 15 ustawy budżetowej na rok 2008 z dnia 23 stycznia 2008 r. (Dz. U. nr 19, poz. 117) kwota bazowa dla funkcjonariuszy, m.in., Służby Więziennej została określona na poziomie 1493,42 zł, zaś w ustawie budżetowej na rok 2009 kwota bazowa dla funkcjonariuszy wyniosła 1523,29 zł, co oznaczało jej wzrost w porównaniu do roku 2008 o 2%. Dodatkowo, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 marca 2009 r. (Dz. U. nr 49, poz. 396), nastąpiło podwyższenie wskaźnika wielokrotności kwoty bazowej funkcjonariuszy Służby Więziennej z 2,48 do 2,65 od dnia 1 stycznia 2009 r., co oznacza wzrost tego wskaźnika o 0,17. Funkcjonariusze Służby Więziennej zostali zatem objęci w 2009 r. podwyżką uposażeń wynikającą z dwóch tytułów – wzrostu o 2% kwoty bazowej, co wynika z zapisów zawartych w ustawie budżetowej na rok 2009 oraz wzrostu wskaźnika wielokrotności kwoty bazowej z 2,48 do 2,65, tj. o 0,17. W zakresie roszczenia odszkodowawczego obejmującego brak waloryzacji wynagrodzeń w 2010 r. pozwany wskazał, że powodowi przysługuje ewentualne roszczenie o zapłatę zaległego wynagrodzenia, przez co roszczenie odszkodowawcze jest nieuzasadnione z uwagi na brak szkody kompensowanej istnieniem roszczenia o zapłatę. Pozwany wskazał, że sprawa niniejsza ma w tym zakresie

charakter sporu o wynagrodzenie, zaś takie roszczenie nie jest objęte regulacją ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym z uwagi na treść art. 217 ust. 2 w zw. z art. 220 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej. Zdaniem pozwanego, „zamrożenie” waloryzacji uposażeń w 2011 i 2012 r. wynikało z treści ustaw budżetowych, a nie z zaniechania Ministra Sprawiedliwości. Zdaniem pozwanego, zgodnie z treścią art. 417¹ § 1 k.c., jeżeli szkoda powstała w związku z wydaniem aktu normatywnego jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją. Pozwany zakwestionował również prawidłowość wyliczeń kwot dochodzonych pozwem, wskazując, że wyliczenia te są oparte o waloryzację uposażeń w roku 2009, która nie opierała się na wskaźniku średniorocznego wzrostu wynagrodzeń, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 3) ustawy budżetowej na rok 2009.

Reprezentant grupy zakwestionował powyższe stanowisko, w szczególności w zakresie stanowiska pozwanego dotyczącego dokonania waloryzacji uposażeń funkcjonariuszy w 2009 r., zarzucając, że wskazane przez pozwanego podwyższenie uposażeń nie stanowi waloryzacji, lecz wzrost wysokości kwoty bazowej w następujących po sobie latach, albowiem ustawodawca różnicuje w ustawach budżetowych poza wysokością kwoty bazowej także średnioroczne wskaźniki wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej: w 2008 r. ustawa budżetowa przewidywała średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej na poziomie 102,3 %, z kolei w 2009 r. ustawa budżetowa z dnia 9 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2009 r. nr 10, poz. 58) przewidziała średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń na poziomie 103,9 % (art. 15 ust. 1 pkt 3) i o tę wartość powinny wzrosnąć uposażenia funkcjonariuszy w 2009 r. Odpowiednia wartość w roku 2010 to 101,00 %. Średnioroczne wskaźniki wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w latach 2011 i 2012 to 100,00%. Jeżeli w latach 2009 i 2010 zostałaby przeprowadzona waloryzacja, to również w latach 2011 i 2012 nastąpiłby wzrost wynagrodzeń, zgodnie z zasadami art. 6 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw.

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił pozew w postępowaniu grupowym oraz odstąpił od obciążenia powodów obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego pozwanego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych oraz rozważaniach prawnych:

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, że postępowania grupowe normuje ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. nr 7 z 2010 r., poz. 44.). Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy, co najmniej 10 osób może dochodzić w postępowaniu grupowym roszczeń jednego rodzaju, gdy oparte są one na tej samej lub takiej samej podstawie. Ustęp 2 przywołanego przepisu doprecyzowuje, że ustawa ma zastosowanie do roszczeń o ochronę konsumentów z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych. Ponadto, w sprawach o roszczenia pieniężne, na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy, powództwo może być ograniczone do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego. Powód zaś w takiej sytuacji nie jest obowiązany do wykazywania interesu prawnego w ustaleniu. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zgodnie z treścią art. 10 ust. 1 ustawy, sąd rozstrzyga na rozprawie o dopuszczalności postępowania grupowego. W przypadku zaś stwierdzenia, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w jego ramach, odrzuca pozew. Oceniając dopuszczalność postępowania grupowego, sąd zobligowany jest zbadać, czy zachodzą wszystkie przesłanki wynikające z art. 1 ustawy. Należało zatem rozważyć, czy dochodzone pozwem zbiorowym roszczenia są faktycznie jednorodnjajowe oraz czy są one oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. W dalszej kolejności Sąd musiał ustalić, czy roszczenia te mieszczą się w katalogu spraw wskazanych w art. 1 ust. 2 ustawy. Dopiero bowiem spełnienie wszystkich tych przesłanek łącznie umożliwia rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym. W ocenie Sądu Okręgowego, roszczenia objęte pozwem spełniały kryteria wskazane w art. 1 ust. 1 ustawy, albowiem były roszczeniami opartymi na tej samej podstawie faktycznej, związanymi z zarzucanym brakiem dokonania waloryzacji wynagrodzeń, do której to waloryzacji uprawniony był każdy z członków grupy, a strona powodowa dochodziła w niniejszej sprawie roszczeń pieniężnych, ujednoliconych w ramach podgrup. Ustawa zawiera jednak ograniczenia o charakterze przedmiotowym, objęte art. 1 ust. 2, który stanowi, że w postępowaniu grupowym mogą bowiem być dochodzone następujące roszczenia:

- 1) roszczenia o ochronę konsumentów,
- 2) roszczenia z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz
- 3) roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych.

Roszczenia powodów określone zostały jako żądanie odszkodowania w oparciu o art. 417 § 1 k.c., który stanowi o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Powodowie ostatecznie nie wykazali, aby w sprawie doszło do szczególnej sytuacji, tj. aby szkoda została wyrządzona przez niewydanie aktu normatywnego i nie odwołali się w zakresie faktycznych podstaw roszczeń do art. 417¹ § 4 k.c. Oceniając dopuszczalność rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym, Sąd Okręgowy uznał, że podnoszone przez pozwanego zarzuty w zakresie niedopuszczalności rozpoznania niniejszej sprawy w postępowaniu grupowym zasługiwały na uwzględnienie. Sąd Okręgowy zważył, że zasady i terminy podwyższania wynagrodzeń powodów, jako funkcjonariuszy Służby Więziennej, określone zostały w ustawie z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw. Zgodnie z brzmieniem art. 4 tej ustawy, od 2010 r. kwoty bazowe waloryzowane były corocznie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń, zaś w myśl art. 6 ustawy, podstawę do określenia wynagrodzeń w roku budżetowym, m.in., dla funkcjonariuszy więziennictwa stanowiły wynagrodzenia z roku poprzedniego, zwaloryzowane średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń ustalonym w ustawie budżetowej oraz dodatkowe wynagrodzenie roczne, wypłacane na podstawie odrębnych przepisów. W myśl art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy budżetowej na rok 2009 z dnia 9 stycznia 2009 r. (Dz. U. z 2009 r. nr 10, poz. 58), średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej ustalono w wysokości 103,9 %. Zgodnie z treścią art. 15 ust. 1 pkt 3) ustawy budżetowej na rok 2010 z dnia 22 stycznia 2010 r. (Dz. U. nr 19, poz. 102), średnioroczny wskaźnik wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej ustalono w wysokości 101,0%, jednak plan wydatków na rok 2010 określony w tej ustawie, we wszystkich częściach budżetowych, w tym również w części 37 „Sprawiedliwość”, nie zabezpieczał środków finansowych na waloryzację wynagrodzeń o ten wskaźnik. W 2010 r. nie dokonano zatem waloryzacji wynagrodzeń funkcjonariuszy Służby Więziennej, pomimo przyjęcia średniorocznego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w wysokości 101,00% i nie wypłacono powodom wynagrodzeń podwyższonych o ten wskaźnik. Sąd Okręgowy zważył jednak, że zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 marca 2014 r., w razie potencjalnego pokrzywdzenia danego pracownika nie ma potrzeby odwoływania się do odpowiedzialności deliktowej, gdy naruszenie przepisów o wynagradzaniu spowodowane jest niezgodnym z imperatywnymi przepisami zaniżeniem wysokości wynagrodzenia. Takie działanie może być naprawione poprzez wniesienie powództwa o zapłatę wynagrodzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2014 r., III PK 87/13). Odwołując się do wyводу Sądu Najwyższego wskazanego w zacytowanym wyroku, Sąd Okręgowy stwierdził, że skoro wysokość wynagrodzenia określają przepisy prawa, to podane przez powodów okoliczności wymagały zweryfikowania na gruncie przepisów o wynagrodzeniach funkcjonariuszy, bez potrzeby odwoływania się do odpowiedzialności deliktowej. Potencjalne zaniżenie wysokości wynagrodzeń związane z niedokonaniem w 2009 i 2010 r. waloryzacji powinno być więc przedmiotem sporu o wynagrodzenie. Powodowie wskazywali wprawdzie na zawiniony bezczynnością pozwanego brak zastosowania ustawowego mechanizmu waloryzacyjnego, jednak dochodzone roszczenia były roszczeniami o wysokość wynagrodzenia, a nie o odszkodowanie. Kontrowersje dotyczyły bowiem zarzucanego braku zastosowania wobec powodów ustawowego mechanizmu waloryzacyjnego w 2009 i 2010 r., co usunęło w tym zakresie sprawę spod rozstrzygnięcia w sporze grupowym. Kwestia możliwości sfinansowania waloryzacji ze środków budżetowych powierzonych pozwanemu była wtórna, skoro Skarb Państwa zobligowany był do podejmowania działań przeciwdziałających powstawaniu zobowiązań, zaś w tym kontekście odpowiedzialność pozwanego za ich ewentualne powstanie pozostawała faktycznie wyłącznie odpowiedzialnością polityczną osoby piastującej stanowisko ministra odpowiedzialnego za wykonanie budżetu w powierzony mu części. Natomiast przepisy ustawy budżetowej na 2011 r. i 2012 r. określiły średnioroczne wskaźniki wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej na poziomie 100,00%. Wykluczyły one zatem waloryzację wynagrodzeń funkcjonariuszy Służby Więziennej, co związane było z koniecznością utrzymania równowagi budżetowej i zdolności państwa do wywiązywania się z obowiązków. Sąd Okręgowy zważył, że Trybunał Konstytucyjny, rozważając zgodność z Konstytucją przepisów uniemożliwiających

waloryzację wynagrodzeń sędziów w 2012 r. w sprawie o sygn. akt K 1/12 (orzeczenie z dnia 12 grudnia 2012 r.), wskazał, że dopuszcza w związku z tym zarówno ingerencję w sferę praw nabytych (wyrok o sygn. akt K 9/00 oraz wyroki: z dnia 9 kwietnia 2002 r., K 21/01 i z dnia 20 stycznia 2010 r., Kp 6/09), jak i ustanowienie przepisów niekorzystnie ingerujących w treść ukształtowanych stosunków prawnych (wyrok w sprawie o sygn. akt K 22/96), a także mniej korzystne zasady waloryzacji świadczeń z ubezpieczeń społecznych (wyrok z dnia 22 października 2001 r., SK 16/01 i wyrok w sprawie o sygn. akt P 9/05). Trybunał Konstytucyjny przyznał zachowaniu równowagi budżetowej pierwszeństwo przed ochroną praw nabytych w odniesieniu do przejściowego zniesienia indeksacji i waloryzacji wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej (orzeczenie o sygn. akt K 18/92 i wyrok z dnia 17 listopada 2003 r., K 32/02). Sąd Okręgowy wskazał, że rozważania Trybunału dotyczące powyższego zagadnienia uniemożliwiały zatem przypisanie Ministrowi Sprawiedliwości bezprawności w zakresie braku zwaloryzowania wynagrodzeń funkcjonariuszy Służby Więziennej w 2011 i 2012 r., skoro pozwany związany był przepisami ustaw budżetowych, których zgodność z Konstytucją nie budziła wątpliwości Sądu w związku z w/w stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego. Stanowisko pozwanego, zgodnie z którym możliwość wystąpienia z żądaniem naprawienia szkody powstałej w związku z wydaniem aktu normatywnego możliwa jest po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, pomijało okoliczność, że sądy powszechne uprawnione są do samodzielnego badania zgodności z Konstytucją aktów wykonawczych, zaś powodowie nie kwestionowali zgodności konstytucyjnej ustaw budżetowych, lecz bezczynność Ministra Sprawiedliwości polegającą na braku złożenia wniosku o przeniesienie środków z rezerwy lub oszczędności na poczet wypłacenia im zwaloryzowanych uposażeń. W sprawie niniejszej brak było zatem podstaw do formułowania wniosku o kontrolę konstytucyjności przepisów regulujących zasady wypłacania powodom wynagrodzeń w latach 2009-2012. Jakkolwiek jednak, stanowisko pozwanego w powyższym zakresie było niezasadne, pozostałe podniesione przez niego zarzuty dotyczące niedopuszczalności poddania sporu rozstrzygnięciu w postępowaniu grupowym Sąd Okręgowy podzielił co do zasady. Porównanie podstawy podanej w pozwie z ustawowym wzorcem zawartym w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. doprowadziło zatem Sąd Okręgowy do przekonania, że jakkolwiek podane w pozwie okoliczności odpowiadają ustawowym podstawom do dopuszczalności pozwu w pozwie grupowym, jednak w rzeczywistości okoliczności te nie istnieją, przez co pozew podlegał odrzuceniu. Sąd Okręgowy uznał za zbędne wyjaśnienia przyczyn braku przeprowadzenia waloryzacji w okresie objętym pozwem i oddalił wnioski dowodowe reprezentanta grupy ukierunkowane na te okoliczności (k. 408).

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze, że powodowie, formułując swoje roszczenia, oparli je na ustawowych podstawach, zaś samo rozstrzygnięcie zaledwie połowicznie wskazywało na ich bezzasadność z uwagi na otwartą nadal możliwość dochodzenia indywidualnych roszczeń za 2009 i 2010 r. oraz ewentualnego żądania wyrównania wynagrodzeń za 2011 i 2012 r. zaniżonych na skutek braku waloryzacji wynagrodzeń w 2009 i 2010 r. Brak możliwości dochodzenia tych roszczeń w postępowaniu grupowym nie przesądził bowiem o braku ich zasadności, co potwierdzało zaistnienie szczególnie uzasadnionego wypadku, o jakim mowa w w/w przepisie i umożliwiło skorzystanie przez powodów z dobrodziejstwa nieobciążania ich kosztami zastępstwa procesowego przeciwnika.

Od powyższego postanowienia Sądu Okręgowego zażalenie złożył Z. G. (3), reprezentant grupy, zaskarżając je w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie art. 417 k.c. poprzez zakwestionowanie możliwości jego zastosowania, pomimo zaistnienia wszystkich przesłanek oraz art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z 2010 r., nr 7, poz. 44) poprzez nieuprawnione i dowolne zawężenie zakresu jego zastosowania odnośnie roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych, z powołaniem się jedynie na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2014 r. (III PK 87/13) dotyczące odmiennego stanu faktycznego, gdyż pozwany we wskazanej sprawie (III PK 87/13) działał zgodnie z prawem (i dlatego nie można stosować przepisów o delikcie z art. 18^{3d} k.p.) oraz dotyczące zupełnie innych przepisów kształtujących wynagrodzenie, poza tym sprawa zawisła przez Sądem Najwyższym odnosiła się do jednego pracownika (porównującego swoje wynagrodzenie do wynagrodzeń innych pracowników pozwanego nieobjętych prawem, będących w innej sytuacji faktycznej) zaś w niniejszej sprawie 221 funkcjonariuszy Służby Więziennej ma roszczenie oparte na tej samej podstawie faktycznej;

2. błąd w ustaleniach faktycznych, mających wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, polegający na przyjęciu, że przepisy ustawy budżetowej na 2011 i 2012 r. określiły średnioroczne wskaźniki wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej na poziomie 100,00%, a zatem wykluczyły waloryzację wynagrodzeń funkcjonariuszy Służby Więziennej, co było związane z koniecznością utrzymania równowagi budżetowej i zdolności państwa do wywiązywania się z obowiązków, a zatem choć podane w pozwie okoliczności odpowiadały podstawom do dopuszczalności pozwu w postępowaniu grupowym, to w rzeczywistości okoliczności te, zdaniem Sądu Okręgowego, nie istniały, podczas gdy strona powodowa nie kwestionowała przepisów dotyczących wynagrodzenia, w tym nie kwestionowała ustaw budżetowych i ujętych w nich średniorocznych wskaźników wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, lecz jedynie brak przeprowadzenia waloryzacji na podstawie ustaw budżetowych, zaś prawidłowe obliczenie wynagrodzeń przy zastosowaniu wskaźnika 100,00% mogło spowodować wzrost wynagrodzeń z racji tego, że podstawą wyliczeń było wynagrodzenie z poprzedniego roku (w 2009 r. był to niezastosowany wskaźnik 103,9%), tym samym powoływanie się na konieczność utrzymania równowagi budżetowej państwa była nieadekwatna.

Jednocześnie, **skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia** poprzez orzeczenie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu zażalenia skarżący podniósł, m.in., że istotą roszczenia był brak zastosowania do uposażeń funkcjonariuszy średniorocznych wskaźników wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, określonych w ustawie budżetowej w okresie objętych powództwem, tj. od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 października 2012 r. Skarżący zwrócił również uwagę, że roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych znajdują się w katalogu spraw, przewidzianych przez ustawodawcę w art. 1 ust. 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń grupowych.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie zażalenia w całości i zasądzenie od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2015 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił zaskarżone postanowienie, pozostawiając Sądowi Okręgowemu XXI Wydziałowi Pracy rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności zauważył, że o możliwości dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym decydują przesłanki określone w art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. 2010.7.44). Do tych przesłanek ustawodawca zaliczył dochodzenie roszczeń jednego rodzaju, co najmniej 10 osób, oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej, zastrzegając, że ustawa ma zastosowanie do spraw o roszczenia o ochronę konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych. W art. 1 ust. 3 ustawy ustawodawca wyraźnie zastrzegł, że wszczęcie postępowania grupowego nie wyłącza możliwości dochodzenia swych roszczeń przez osoby, które nie przystąpiły do grupy lub z niej wystąpiły. Pojęcie przesłanek postępowania grupowego nie jest jednak jednoznaczne z definicją „postępowania grupowego”, albowiem ta definicja zawarta jest jedynie w art. 1 ust. 1 ustawy, wedle której dla stwierdzenia, czy mamy do czynienia z postępowaniem grupowym, konieczne i jednocześnie wystarczające jest ustalenie, czy dochodzone roszczenia są jednego rodzaju, co najmniej 10 osób, oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Wskazuje na to wprost redakcja przepisu ust. 1 art. 1 ustawy. Oznacza to, że dla oceny, czy postępowanie grupowe jest dopuszczalne w rozumieniu art. 10 ust. 1 ustawy, konieczne jest jedynie ustalenie, czy jest to roszczenie jednego rodzaju, co najmniej 10 osób, oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Kolejna z przesłanek, o której mowa w art. 1 ust. 2 ustawy, a która odnosi się do rodzaju roszczeń, które mogą być w tym postępowaniu dochodzone, ma – w ocenie Sądu Apelacyjnego – na wstępnym etapie sprawy jedynie znaczenie formalne. Reprezentant grupy, który wytacza powództwo, powinien wskazać, czy jest to roszczenie objęte możliwością dochodzenia go w postępowaniu grupowym (roszczenie wymienione w art. 1 ust. 2 ustawy), zaś merytoryczna weryfikacja zasadności tak określonego roszczenia może nastąpić dopiero po spełnieniu przesłanek z art. 11 ustawy, czyli po uprawomocnieniu się postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym. W innym bowiem przypadku, rozpoznawanie spraw w postępowaniu grupowym byłoby fikcją prawną, albowiem na etapie wstępnego badania sprawy, sąd merytorycznie oceniałby zasadność roszczenia grupowego, czego nie przewiduje ani cytowana ustawa, ani przepisy

Kodeksu postępowania cywilnego, które z mocy art. 25 ustawy stosuje się w zakresie nieuregulowanym w ustawie. Sąd Apelacyjny stwierdził zatem, że nie można podzielić stanowiska Sądu Okręgowego, wedle którego rozstrzygnięcie o dopuszczalności postępowania grupowego wymaga od sądu ustalenia, czy roszczenia zgłoszone w pozwie zbiorowym mieszczą się w katalogu spraw wskazanych w art. 1 ust. 2 ustawy, w tym znaczeniu, że sąd merytorycznie ocenia zasadność roszczenia po myśli art. 417 k.c., który to przepis został wskazany jako podstawa prawna pozwu zbiorowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego, takie merytoryczne badanie sprawy jest wręcz niedopuszczalne na tym etapie sprawy, albowiem przesądza jej wynik, który to wynik może być dopiero efektem finalnym pozwu zbiorowego. Słusznie więc skarżący zarzucił, że roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych znajdują się w katalogu spraw przewidzianych przez ustawodawcę w art. 1 ust. 2 ustawy, zaś wskazana w pozwie podstawa odpowiedzialności pozwanego – art. 417 k.c. – mieści się w tej kategorii spraw. Słusznie także skarżący zwrócił uwagę na wadliwy kontekst przywołanego przez Sąd Okręgowy wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2014 r., wydanego w sprawie o sygn. akt III PK 87/13, w którym tenże Sąd wykluczył wprawdzie stosowanie przepisów o delikcie z art. 18^d Kodeksu pracy, ale po merytorycznym ustaleniu, że postępowanie pozwanego nie nosiło cech dyskryminacji czy nieprzestrzegania zasady równego traktowania wobec pracownika. Pominąwszy już zupełnie inny kontekst tej sprawy, nieuprawnione okazały się te rozważania Sądu Okręgowego, które wykluczają możliwość odwoływania się do odpowiedzialności deliktowej w przypadku naruszenia przepisów o wynagradzaniu. Powyższe stanowisko stoi w ewidentnej sprzeczności z tymi przepisami Kodeksu pracy i Kodeksu cywilnego, które mogą mieć zastosowanie w tej sprawie poprzez art. 300 k.p., a które nie wykluczają możliwości dochodzenia odszkodowania na wypadek poniesienia szkody przez pracownika w sytuacji wystąpienia deliktu po stronie pracodawcy, ale przede wszystkim, na co zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny, jest całkowicie oderwane od realiów tej konkretnej sprawy. Powództwo zostało skierowane nie przeciwko pracodawcy, ale przeciwko Skarbowi Państwa, reprezentowanemu przez Ministra Sprawiedliwości, który – według autora pozwu grupowego, reprezentanta grupy – ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez wydanie aktu normatywnego niezgodnego z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 5 pkt 1 lit. a i d oraz pkt 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2011 r., nr 79, poz. 431). Skoro więc merytoryczna ocena roszczenia zgłoszonego w pozwie grupowym nie wchodzi w zakres rozstrzygnięcia objętego dyspozycją art. 10 ust. 1 ustawy, to na obecnym etapie rozpoznania sprawy, Sąd Apelacyjny był zwolniony z obowiązku ustosunkowania się do tych zarzutów zażalenia, które odnosiły się do interpretacji przepisów ustaw budżetowych czy też innych przepisów dotyczących sposobu waloryzacji wynagrodzenia powodów oraz do oceny, czy zgłoszone roszczenia wypełniają przesłanki z art. 417 k.c. Z tych samych powodów Sąd Apelacyjny nie podzielił też stanowiska Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Ministra Sprawiedliwości, a zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, zwracając jednakże uwagę, że stanowisko to od początku oparte było na błędnym przekonaniu, że powodowi oraz grupie reprezentowanych przez niego pracowników Służby Więziennej przysługuje jedynie skonkretyzowane przepisami prawa roszczenie o zapłatę zwaloryzowanego wynagrodzenia, co czyniło zbędnym odwoływanie się do odpowiedzialności deliktowej. Wskazywane przez Skarb Państwa przyczyny takiego stanu rzeczy (według pozwanego brak jest podstaw prawnych do waloryzacji, zaś osią sporu jest kwestia, czy mechanizm waloryzacji miał zastosowanie do funkcjonariuszy Służby Więziennej w latach 2009-2010) stanowią jednoznaczne potwierdzenie wdania się w merytoryczny spór, który Sąd Apelacyjny, rozpoznając zażalenie, uznał za przedwczesny. W podsumowaniu swoich rozważań Sąd Apelacyjny stwierdził, że w sprawie nie mogło być sporne, że wszystkie dochodzone roszczenia są jednego rodzaju – żądanie zapłaty odszkodowania z tytułu zwaloryzowanych wynagrodzeń w latach 2009-2012 i że oparte są na tej samej podstawie faktycznej – zarzut braku dokonania waloryzacji wynagrodzeń. Ponadto, wszyscy powodowie są osobami fizycznymi, zaś powództwo w ich imieniu wytoczył Z. G. (3), reprezentant grupy. Powyższe oznacza, że Sąd Okręgowy, odrzucając pozew w postępowaniu grupowym, dopuścił się naruszenia art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

Dalej Sąd Apelacyjny wskazał, iż pomimo oceny, że w sprawie zostały spełnione przesłanki z art. 1 ust. 1 ustawy, merytoryczne rozstrzygnięcie w tym przedmiocie było przedwczesne, albowiem – jak wynika z odpowiedzi na pozew – strona pozwana zarzuciła, że do pozwu nie dołączono oświadczeń o zgodzie członków grupy na ujednoczenie wysokości należnych im świadczeń. Kwestia ta – jak wynika z treści art. 6 ust. 1 ustawy – powinna być rozstrzygnięta

na etapie wezwania do usunięcia ewentualnych braków formalnych pozwu i dlatego też wymaga dodatkowej oceny Sądu Okręgowego przed wydaniem postanowienia stosownie do treści art. 10 ust. 1 ustawy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zarządzeniem z 1 marca 2016 r. wezwał pełnomocnika powodów do uzupełnienia braków formalnych pozwu poprzez złożenie oświadczeń o zgodzie członków grupy na ujednoczenie wysokości należnych im świadczeń w terminie 7 dni pod rygorem odrzucenia pozwu (k. 491). Powyższy brak został wykonany poprzez złożenie przez pełnomocnika reprezentanta grupy przy piśmie datowanym na 4 kwietnia 2016 r. oraz przy piśmie datowanym na 25.07.2016 r. zawierających zgody oświadczeń (k. 493 i 730 – pisma, k. 495-715 i 738 – oświadczenia).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Pozew w postępowaniu grupowym w przedmiotowej sprawie należało odrzucić.

Kwestię prowadzenia procesu w postępowaniu grupowym reguluje ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z 2010 r., nr 7, poz. 44). Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 ustawy, co najmniej 10 osób może dochodzić w postępowaniu grupowym roszczeń jednego rodzaju, gdy oparte są one na tej samej lub takiej samej podstawie. Przepis art. 1 ust. 2 tej ustawy doprecyzowuje, że ustawa ma zastosowanie do roszczeń o ochronę konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych. Ponadto, w sprawach o roszczenia pieniężne, na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy, powództwo może być ograniczone do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego. Strona powodowa zaś w takiej sytuacji nie jest obowiązany do wykazywania interesu prawnego w ustaleniu.

Należy zauważyć, że cel postępowania grupowego, w rozumieniu względów ekonomii procesowej, może być zrealizowany również na gruncie uregulowanego w Kodeksie postępowania cywilnego postępowania odrębnego w sprawach z zakresu prawa pracy w ramach postępowania, w którym występuje wielość podmiotów po stronie powodowej na skutek złożenia pozwu przez więcej niż jednego powoda lub na skutek połączenia spraw (pозwów) wywiedzionych przez pojedynczych powodów do łącznego rozpoznania w trybie art. 219 k.p.c. Nie może zatem ująć z pola widzenia wola ustawodawcy, który w odrębnej ustawie uregulował postępowanie w sprawach ściśle określonego w tej ustawie rodzaju i pod ściśle określonymi w tej ustawie warunkami. Do podstawowych warunków dopuszczalności powództwa grupowego należy zaliczyć:

- a) liczebność grupy (co najmniej 10 osób),
- b) jednorodność roszczeń członków grupy,
- c) określony rodzaj sprawy (roszczenia o ochronę konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, z tytułu czynów niedozwolonych),
- d) tożsamość podstawy faktycznej roszczeń członków grupy,
- e) ujednoczenie wysokości roszczenia każdego członka grupy, przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy (jeżeli w postępowaniu grupowym dochodzone są roszczenia pieniężne).

Brak spełnienia chociażby jednej z przesłanek dopuszczalności postępowania grupowego wyłącza możliwość rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym (vide: M. Sieradzka w: Komentarz do ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, LEX). W przedmiotowej sprawie, jak wynika z akt sprawy, nie budziła wątpliwości przesłanka liczebności grupy (co najmniej 10 osób), ponieważ powód Z. G. (3) występuje jako reprezentant grupy 220 funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Zwrócić należy uwagę, że zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy, sąd rozstrzyga na rozprawie o dopuszczalności postępowania grupowego. W przypadku zaś stwierdzenia, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w jego ramach, odrzuca pozew.

Oceniając dopuszczalność postępowania grupowego, sąd zobligowany jest zbadać, czy zachodzą wszystkie przesłanki wynikające z art. 1 ustawy.

Rozważając kwestię czy zgłoszone w przedmiotowej sprawie dochodzone pozwem zbiorowym roszczenia są faktycznie jednorodnjowe oraz czy są one oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej, Sąd doszedł do przekonania, że strona powodowa zgłosiła wprawdzie roszczenia pieniężne, jednakże roszczenie procesowe oparte zostało na dwóch odmiennych podstawach materialnoprawnych, wobec czego roszczenie każdego z powodów oparte jest w częściach na różnych podstawach faktycznych i prawnych. Zaznaczyć bowiem należy, że kwota powództwa każdego z członków grupy obejmuje zarówno wyrównanie braku waloryzacji wynagrodzenia corocznie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń, jak i odsetki ustawowe skompensowane na dzień wniesienia pozwu, które w ocenie strony powodowej należne są za opóźnienie w zapłacie roszczenia podstawowego. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Krakowie w postanowieniu z dnia 7 grudnia 2011 r., w postępowaniu grupowym mogą być dochodzone roszczenia jednego rodzaju (o świadczenie lub ustalenie), a w przypadku roszczeń o świadczenie pieniężne (w postaci zryczałtowanej wysokości), które wynikają z odwołania się do wspólnych okoliczności faktycznych dla wszystkich podmiotów taką grupę tworzących (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 grudnia 2011 r., I ACz 1235/11). Podkreślenia wymaga, że zgłoszenie przez każdego z powodów w istocie dwóch roszczeń pieniężnych (zwaloryzowanego wynagrodzenia nazywanego w części argumentacji przez powodów odszkodowaniem oraz skompensowanych odsetek ustawowych) doprowadziło do naruszenia powyższego, zawartego w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. wymogu jednorodnjowości roszczeń członków grupy.

Takie sformułowanie roszczenia pozostaje także niezgodne z dyspozycją art. 2 ust. 1 ustawy, zgodnie z którą postępowanie grupowe w sprawach o roszczenia pieniężne jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy wysokość roszczenia każdego członka grupy została ujednociona przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy. Analizując sposób ujednoczenia roszczeń, Sąd zwrócił uwagę, że strona powodowa przy tworzeniu grup nie odwołała się do wspólnych okoliczności faktycznych dla wszystkich podmiotów tworzących grupę, dokonując jedynie ograniczenia wysokości żądanych odsetek ustawowych jednego członka grupy z wyższą wartością odsetek ustawowych do członka grupy z bezpośrednio niższą wartością odsetek ustawowych. W istocie więc, wysokość odszkodowania/ zwaloryzowanego wynagrodzenia, stanowiącego roszczenie podstawowe pozostaje indywidualna dla każdego członka grupy (brak w tym zakresie podgrup) i podlegałyby w toku procesu konieczności indywidualnego określenia wobec każdego z powodów. Następnie od tak ustalonych wartości waloryzowanego wynagrodzenia Sąd musiałby określić wysokość skompensowanych odsetek ustawowych znów indywidualnie dla każdego powoda, co dopiero pozwalałoby ustalić prawidłowość ujednoczenia grupy. Wydaje się, że ratio legis postępowania grupowego nie obejmuje możliwość dochodzenia dwóch roszczeń pieniężnych i ujednoczenia roszczeń nie poprzez wspólne okoliczności sprawy, ale poprzez ograniczenie części skompensowanych odsetek ustawowych. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w postanowieniu z dnia 14 maja 2013 r. wskazał, że wspólne okoliczności sprawy, w rozumieniu art. 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (...), stanowiące o dopuszczalności ujednoczenia roszczeń w ramach tworzonych podgrup, to okoliczności, które są wspólne, czyli takie same dla członków grupy i jednocześnie inne od tych, które zdecydowały o wyodrębnieniu się innych podgrup. W sytuacji gdy faktyczna i prawna podstawa dochodzonych roszczeń i jednorodny ich charakter są te same dla wszystkich powodów, ujednoczenie roszczeń, jeżeli powodowie decydują się prowadzić proces w postępowaniu grupowym, musi się dokonać w odniesieniu do nich wszystkich, bez możliwości podziału na mniejsze grupy, warunkowanego tylko różną wysokością tych samych roszczeń (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 maja 2013 r., V ACz 354/13). W przedmiotowej sprawie nie ma wątpliwości, że reprezentant grupy nie powołał żadnych okoliczności wspólnych dla członków każdej z podgrup uzasadniających ich utworzenie. Kwestia braku waloryzacji wynagrodzeń, wspólna dla wszystkich powodów w żaden sposób nie odnosi się do kwestii tworzenia podgrup. Jak wskazano uprzednio, w istocie to roszczenie główne (brak waloryzacji wynagrodzenia) pozostaje w różnej wysokości dla każdego z powodów, a więc powodowie decydując się na prowadzenie procesu w postępowaniu grupowym, powinni byli dokonać ujednoczenia roszczeń w odniesieniu do nich wszystkich, bez uwzględniania dwóch różnych rodzajowo świadczeń pieniężnych i bez możliwości podziału na mniejsze grupy. W konsekwencji, strona powodowa nie wskazała zasad ujednoczenia wysokości roszczeń pieniężnych członków grupy lub podgrup, o czym stanowi art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy. Powodowie dołączyli natomiast do pozwu

oświadczenia członków grupy o przystąpieniu do grupy i wyrażeniu zgody co do osoby reprezentanta grupy oraz umowę reprezentanta grupy z pełnomocnikiem, określającą sposób wynagrodzenia pełnomocnika, czym jednak nie wypełnili ustawowych wymogów niezbędnych dla skutecznego wniesienia pozwu w postępowaniu grupowym. Powyższy brak jest tym bardziej istotny w świetle art. 2 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt. 2 w/w ustawy. W przypadku zgłoszenia do rozpoznania w postępowaniu grupowym roszczeń pieniężnych ustawa nakłada bowiem na powoda dodatkowe wymogi formalne polegające na wykazaniu okoliczności wspólnych, które były i mogłyby być w przyszłości podstawą ujednoczenia roszczeń pieniężnych (wskazanie zasad ujednoczania wysokości roszczeń członków grupy lub podgrup) po to aby nie prowadzić w jednej sprawie wielu odrębnych postępowań dowodowych. Aby zapewnić pełną realizację celu ustawy ustawodawca w art. 15 wyposażył pozwanego w prawo podniesienia zarzutów co do członkostwa określonych osób w grupie lub podgrupach oraz, w art. 16, obarczył powoda ciężarem udowodnienia przynależności członka do grupy. Oznacza to, iż zawarty w art. 1 ust. 1 tej ustawy wymóg jednorodzaowości roszczeń oraz w art. 2 ust. 1 wymóg wskazania zasad ujednoczania roszczeń mają charakter bezwzględny. W sprawie niniejszej szkoda jest zatem nie tylko przesłanką odpowiedzialności (z deliktu), ale także warunkuje, zgodnie z twierdzeniami pozwu przynależność do grupy. Fakt jej wystąpienia musi zostać udowodniony już we wstępnej fazie postępowania, aby Sąd mógł stwierdzić, że w świetle art. 1 ust. 1 i 2 oraz art. 2 ust. 1 i 2 ustawy co najmniej 10 osób rzeczywiście przynależą do grupy, czy też co najmniej 2 osoby przynależą do konkretnej podgrupy (tak też Sąd Apelacyjny w Warszawie w postanowieniu z dnia 19.08.2016 r., sygn. III APz 16/16).

Wskazać także należy, iż w ocenie Sądu Okręgowego, powodowie, odwołując się formalnie do prawidłowego zakresu przedmiotowego ustawy dotyczącego czynu niedozwolonego, faktycznie roszczenia swoje wywodzą nie z faktu czynu niedozwolonego (art. 417 § 1 k.c.), ale z faktu braku wypłaty zwaloryzowanej wysokości wynagrodzeń w latach 2009-2012 oraz niewypłacenia podwyższonego wynagrodzenia w tym okresie. Nie dokonując w tym miejscu oceny zasadności tak sformułowanego roszczenia wskazać należy, iż nie wypełnia ustawowych wymogów samo formalne odwołanie się do brzmienia przepisu ustawy, jeżeli już tylko z pobieżnej analizy samego uzasadnienia pozwu widać, iż w istocie roszczenie nie jest jednym z roszczeń wskazanych w art. 1 ust. 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (nie jest roszczeniem o ochronę konsumentów, ani z tytułu odpowiedzialności za produkt niebezpieczny ani z tytułu czynów niedozwolonych). Sąd miał przy tym na uwadze nie tyle powoływaną podstawę prawną pozwu grupowego (czyn niedozwolony), ile okoliczności faktyczne przytoczone przez stronę powodową jako podstawa roszczenia. W niniejszej sprawie mamy bowiem do czynienia ze szczególnym trybem postępowania – postępowaniem grupowym, które jest dopuszczalne jedynie w wąsko zakreślonym, wskazanym w art. 1 ust. 2 ustawy, rodzaju spraw. Dlatego niezbędnej jest zbadanie czy żądanie pozwu mieści się w rodzaju wymienionych w tym przepisie spraw. Powoduje to konieczność odniesienia się do treści pozwu, który zatytułowany został jako pozew „o zapłatę”, bez sprecyzowania charakteru żądanego świadczenia pieniężnego. Strona powodowa wnosi w nim o zapłatę „kwoty 1.012.342,71 zł, w tym 1. kwoty 7682,04 zł wraz z odsetkami w wysokości 929,96 zł, łącznie 8612,00 na rzecz R. J. (...)”. Dalej analogicznie wskazuje żądania na rzecz każdego z członków grupy. Dochodzone na ich rzecz kwoty różnią się co do wysokości zarówno w zakresie roszczenia podstawowego, jak i kwoty żądanych odsetek. W uzasadnieniu strona powodowa precyzuje, iż podstawą prawną żądania pozwu są przepisy art. 4 i 6 ust. 1 w zw. z art. 5 pkt 1 lit. a i c ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1999 r. nr 110, poz. 1255) w brzmieniu obowiązującym w okresie od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 1 stycznia 2010 r., jak również przepisy art. 6 ust. 1 w zw. z art. 5 pkt 1 lit. a i d oraz pkt 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r. nr 79, poz. 431) w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 31 października 2012 r., które stanowią podstawę do obliczenia pełnego (zwaloryzowanego) wynagrodzenia w danym roku. Należy więc uznać, iż zakreślona w uzasadnieniu pozwu podstawa faktyczna i prawa powództwa wskazuje na dochodzenie w sprawie nie zapłaty odszkodowania (na podstawie art. 417 § 1 k.c. lub art. 417¹ § 4 k.c.) lecz wynagrodzenia, a co za tym idzie nie mieści się w dyspozycji art. 1 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

Podsumowując – w przekonaniu Sądu Okręgowego – pozew w przedmiotowej sprawie dotknięty jest brakami z art. 1 ust. 1 oraz z art. 2 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym,

tj. dochodzone roszczenia nie są jednorodnjajowe, nie wynikaję z czynów niedozwolonych oraz nie zostały określone zasady ujednoliceńa wysokości roszczeń członków grupy. W tym ostatnim zakresie nie ma wskazanej jednolitej zasady lub sposobu, według jakich kryteriów zostały zakwalifikowane i w przyszłości jak należałoby kwalifikować potencjalnych członków grupy. Powodowie uczynili to poprzez odwołanie się do kwoty zgłoszonego roszczenia, co – w ocenie Sądu Okręgowego – nie stanowi zasady, lecz jedynie wypełnienie obowiązku z art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy, a nie są to tożsame wymogi. Należy wskazać, że osoby, których intencją byłoby przystępienie do grupy, musiałyby udowodnić przynależność do grupy, co w przypadku braku reguły uniemożliwiłoby Sądowi kontrolę zasadności tych twierdzeń i de facto brak możliwości zakwalifikowania do właściwej podgrupy.

Porównanie podstawy faktycznej i prawnej podanej w pozwie z zakresem przedmiotowym ustawy zawartym w treści art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym doprowadziło Sąd do uznania, że faktyczne okoliczności uzasadniające roszczenie pozwu nie odnoszą się do czynu niedozwolonego, przez co pozew podlegał odrzuceniu.

Mając na uwadze całość rozważań, Sąd Okręgowy odrzucił pozew, na podstawie art. 10 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 1 i 2, art. 2 ust. 1 i art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze, że powodowie, formułując swoje roszczenia, byli przekonani, iż oparli je na ustawowych podstawach, zaś samo rozstrzygnięcie wskazuje na brak spełnienia formalnych przesłanek umożliwiających wniesienie pozwu w postępowaniu grupowym. Brak takiej możliwości nie przesądza natomiast o braku ich zasadności, co potwierdzało zaistnienie szczególnie uzasadnionego wypadku, o jakim mowa w w/w przepisie i umożliwiało skorzystanie przez powodów z dobrodziejstwa nieobciążania ich kosztami zastępstwa procesowego przeciwnika.